Spirit of Bosnia / Duh Bosne
An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Sarajevo: Spivak interpretacija

Dania Jaser

Rat u Bosni koji se vodio između 1992-1995 je bio strašan događaj. Genocid važi za jednu od najgorih epizoda etničkog čišćenja u povijesti. Srpske vojne snage masakrirale su hiljade Bosanaca, dok su hiljade žena silovane, a djeca ubijana. Iako je bilo gubitaka na svim frontovima, zajednica bosanskih muslimana platila je najvišu, najbolniju cijenu u ovom sukobu.
Dokumentarni film "Miss Sarajevo" snimljen tokom opsade Sarajeva pokazuje kako se i uprkos ratu, život u Bosni nastavio, a građani su održavali svoju kulturu i duh živim – muzikom, školom, druženjem, pa čak i natjecanjima ljepote. Međutim, na kraju rata bosanski muslimani više nisu bili isti, nosili su strašne uspomene krvi i tugovanja i nastaviti će ih nositi još godinama. Njihovi identiteti su se promijenili zbog traumatičnog iskustva koje je Bosance učinilo žrtvama, potlačenima, podstičući osjećaj „podređenog" identiteta.

Gayati Chakravorty Spivak (2017) predlaže teoriju o podređenosti u djelu „ Can the Subaltern Speak? (Mogu li podređeni govoriti)". Pod pojmom „podređeni" Spivak podrazumijeva potlačene subjekte, tačnije one koji za dominantnu grupu predstavljaju 'drugoga/drugačijega'. Spivak odgovara na pitanje „Mogu li podređeni govoriti?" karakterizirajući ovo svojstvo 'podređeni' na ovaj način: Nijedan govor nije moguć iz te pozicije i govor se nikada ne prihvata kao značajan. Ovo je predstavljeno na kraju filma Miss Sarajevo kada elokventna, obrazovana i tragična mlada djevojka kaže: "nema se šta dobro za reći.'' Nekoliko godina ranije ista djevojka u istom dokumentarcu samouvjereno je isticala svoj muslimanski identitet i na Badnjak ide u katedralu kako bi pokazala koliko je otvorena, tolerantna i bolja osoba nego snajperisti u brdima. Na kraju, mlada djevojka tužno, ali tiho poručuje pripovjedačima da je izgubila prijatelje i svoj dom. Ona ne živi, samo preživljava. Spivak (2017) kaže: „Dio našeg 'zanemarenog' projekta je artikulisati tu ideološku formaciju – mjerenjem šutnji, ako je to potrebno – u objekt istrage" (str. 411).
Redatelj i pripovjedač filma Miss Sarajevo pokazuje kako su Bosanci bili puni nade bez obzira na njihovu nesreću. Tu je orkestar koji bi svirao u zgradi televizije jer nije bilo drugog mjesta gdje bi mogli svirati muziku. Žene su inzistirale da "izgledaju lijepo." Kako kažu ljudi koji su intervjuisani u filmu Miss Sarajevo, svako od njih ima svoj način borbe, ne samo muškarci sa oružjem, već i žene sa svojom ljepotom. Održavali su takmičenja u ljepoti.

Spivak (2017) tvrdi da podređeni pokušava govoriti, ali poruka koju pokušavaju

prenijeti postaje potpuno zanemarena dok ljudi promatraju u tišini i ne reagiraju na riječi koje se izgovaraju. Da bi stvarno razumio rat, čovjek mora biti "tamo", kao što je jedan bosanac rekao pripovjedaču dokumentarca. Štaviše, teško je shvatiti i dokučiti vlastito razumijevanje socijalnog nasilja iz perspective podređenog. U filmu Miss Sarajevo muškarci i žene objašnjavaju kako su morali da pretrčavaju ulice da bi pobjegli od snajperista. Jedna djevojka spominje da je srpska vojska koristila džojstike koje bi uperili i pucali u potencijalne žrtve. Međutim, promatrač, kako navodi Spivak (2017), vidi samo puku toleranciju prema zločincu. U jednom trenutku Spivak citira Foucaultovu teoriju "episteme" koja omogućava odvajanje ne istinitoga od lažnog, već onoga što se ne može okarakterisati kao naučno "(str.413). Objektivni okvir naučnog posmatrača maskira istinu onoga što je rečeno.

Kao što se vidi u filmu Miss Sarajevo, moglo bi se reći da se bosanski identitet od početka rata do kraja rata transformirao u jedan od podređenih kao svjedok u očitoj razlici u govoru i izrazima. Dok su Bosanci svojim glasovima pripovijedali svoju priču i dijelili pripovijedanje, poruka koju su Bosanci pokušavali prenijeti zapadnom svijetu bila je zaboravljena i iskrivljena. Opis Bosanaca u filmu Miss Sarajevo primjer je ovog gubitka. Podređeni, koji je zarobljen između viktimizacije i položaja koji mu daje naučni posmatrač, ne može govoriti.

Izvori

Spivak, Gayatri Chakravorty.2017. "Can the Subaltern Speak". Pp 409- 413 in *Social Theory: The Multicultural, Global, and Classic Readings*, edited by Lemert, Charles., New York, NY: Routledge Press.

Link to "Miss Sarajevo" Ending

Translated by Bojana Vuković

Ovaj kratki esej bio je pismeni zadatak u okviru predmeta "Drustvena teorija" kod profesora Keith Doubt-a, u jesenjem semestru 2019. godine, na Odsjeku za sociologiju, na Univerzitetu Wittenberg, u Springfildu, u Ohaju.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.